

Píseň: EZ198 - Pod ochranou Nejvyššího + **modlitba;** **Čtení:** Mk 15, 16-32

Milí přátelé,

na poslední biblické hodině jsme se věnovali závěru ilegálního, nespravedlivého a protiprávního procesu s Ježíšem z Nazareta. I Pilát, tehdejší prokurátor provincie Judea narozený ve městě Pontu, se nechal ukřičet a zmanipulovat malou skupinou kněží, zákoníků a starších. A tak zradil svůj úřad, kdy nechal zbičovat nevinného objektivně i subjektivně, a poté ho vydal na smrt. Prostě chtěl vyhovět davu. Co na tom, že to znamenalo obětovat nevinného.

Také jsem však zdůraznil, že navzdory tomu, jak celá situace na první pohled vypadá, je v ní Pánem Kristus. Celé jeho zatčení i proces jsou z jeho dobrovolného rozhodnutí přimknout se plně k Boží vůli, jíž je spása všech lidí.

Posměch

V dnešních oddílech pokračuje základní téma celého procesu: Ponižování Ježíše a posměch na jeho adresu (již Mk 14, 57-65). Poté, co ho ztloukli někteří členové synedria (Mk 14, 65), poté, co se k nim přidali i jejich sluhové (stejný verš), poté, co o jeho osudu rozhodoval ukřičený a zmanipulovaný dav, se od něj pustili i římsí vojáci. Tedy poté, co Ježíše ponižovali a posmívali se mu jeho vlastní, to samé udělala i římská státní moc.

Alespoň ti vojenští profesionálové by přece měli mít více úcty k odsouzenému na smrt! Ale vždyť jde o krále - jak často se mohou vojáci pobavit s králem? Tak je svolána celá „setnina“ nebo „posádka“, asi 600 mužů, aby se pobavili na účet židovského krále. Vždyť tolik starostí měli římsí vojáci právě s židovským lidem. Vzpouře a bouře byly běžné. A teď jim vydali svého vlastní krále? Hurá do něj!

Ačkoli však řecké slovo σπειρα (speira), překládané jako setnina, označuje obvykle 600 mužů, tolik se na Ježíše určitě

nevrhlo. Nejen proto, že tak prostorný místodržitelský dvůr nemohl být, ale také proto, že slovo σπειρα (speira) znamená, krom technického údaje, tak prostě „bandu vojáku“ (kraličtí: sběř).

Parodie korunovace

A jak lépe zesměšnit, ponížít a udělat si legraci z krále, než parodií na korunovaci? Tím spíše, když Ježíš, odsouzený za to, že je „židovským králem“, nebyl nikdy korunován (ani jinak dosazen do úřadu). Tak byl vojáky navlečen do purpurového (a tedy velmi drahého!) pláště a korunován - korunou z trní. Královské ošacení bylo obvykle barveno do fialové (Mk + J) nebo šarlatové barvy¹ (Mt). Proto před ním také klekali na kolena a s posměchem ho zdravili: „Bud' zdrav, židovský králi.“ Prostě parodie na korunovační obřad. Ale co by to bylo za parodii a ponižování, kdyby krále netloukli - tak si přisadili, tentokrát dokonce holemi.

Avšak aniž by to věděli, skutečně korunovali skutečného Mesiáše - Božího Syna. Korunovali „trpícího služebníka“ dle Iz 53 a tak naplnili Písma.

Taková cena byla zaplácena za lidský hřích. A hořký kalich tím ještě nebyl vypit do dna.

Cesta ke kříži

Cestou na místo popravky vojáci přinutili nějakého Šimona z Kyrény, aby Ježíšovi nesl kříž. V Římské říši bylo zvykem, že si takto odsouzení nesli svůj popravčí nástroj jako součást trestu.

Odsouzení si však nenesli celý kříž, jak často vidáme na obraze a ve filmech. Na to byl příliš těžký (celý vážíval asi 150 kg - vždyť musel udržet visícího dospělého muže!). Obvykle si odsouzení k ukřižování s sebou nesli právě tu část, na níž viseli - tedy horizontální prkno². To vážívalo zhruba mezi 38-65 kg. Avšak několikrát zbitý Ježíš, který byl navíc ještě zbičován, na to nemohl mít dost sil. Tím spíše, když byl pravděpodobně docela

¹ Lukášovo podání evangelia tuto scénu zcela vypouští. To je pochopitelné, vzhledem k jeho předpokládaným adresátům, jímž byla také vládnoucí vrstva římské říše.

² Vertikální část kříže (obvykleji asi kůl než kříž) stávala na popravčím místě trvale.

„houžvička“, jak zjistíme dle krátkosti doby, za kterou na kříži zemřel.

Důvodem nesení tohoto kříže pak bylo další ponížení odsouzenec. Vždyť k ukřižování bývali odsouzeni ti nejhorší zločinci - přece se s jejich popravčím nástrojem nebude tahat nějaký vzorný občan! Jen ať si ho hezky nese sám, a pak ho na to odtáhnuté dřevo pěkně pověsíme!

Přinucený Šimon byl zřejmě známou osobou v povelikonoční Církvi - proto je uvedeno, že byl otcem jakéhosi Alexandra (možná ten z 1Tim 1, 20?) a Rufa (možná ten z Ř 16, 13?).

Šimon však toto břemeno a Kristův kříž nenese dobrovolně - je donucen. A navíc, což nám ekumenický překlad zatají, jde pouze o kolemjdoucího, který se akorát vracel domů z pole. Tak jde o parodii na Ježíšova slova o „zapření sebe sama, vzetí svého kříže a následování Ježíše“ (Mk 8, 34) a na „berte na sebe břemena jedni druhých“ (Gal 6, 2).

Do ani jednoho nemá nutit nikdo nikoho - o to méně pak státní moc a ještě méně pak křesťané! Víra v Hospodina zástupů je dobrovolné rozhodnutí, tak i důsledky z ní vyplývající!

Prohlubme ještě hrůznost celé situace: Šimon je donucen nést Kristův kříž, protože kdyby si ho nesl Kristus, tak by zemřel již na cestě na Golgotu. Copak to je nějaká legrace - z pohledu římských vojáků?

Římský velitel měl sice právo donutit k takové službě kohokoli, avšak kdyby donutil žida, mohlo by to snadno vést k bouři a vzpouře. Proto je Šimon z Kyrény - tedy cizinec ze Severní Afriky. Tedy ten muž, který nesl Kristův kříž, byl dost možná Arab!

A přisudme autorovi evangelia literární i teologickou genialitu: Kde je v tuto chvíli Šimon-Petr, když kříž nese Šimon-z Kyrény? Kde je ta Skála, na níž bude zbudována Církev? Kde je Šimon, kterého Kristus povolal jako prvního a který za ním šel dobrovolně (Mk 1, 16-20)?

Golgota

Místo, na němž byl Kristus ukřižován, bylo tradiční místo poprav (viz poznámka pod čarou výše). Aramejské slovo Golgota znamená v češtině „Lebka“, jak nás o tom informuje již pisatel evangelia sám. Jmenovalo se tak snad proto, že šlo o vyvýšené místo, které při pohledu z dálky připomínalo lidskou lebku. Avšak jeho přesné umístění neznáme³.

Jako každé místo poprav bylo toto mimo město - z důvodů náboženských, společenských i hygienických. Tím spíše, když šlo o popravu na kříži. Z toho také plyne, že všichni, kteří se Kristu posmívají ve v. 29-32 museli vážit tuto ne-úplně-krátkou cestu, aby se Ježíšovi mohli posmívat. A stálo jim to za to!

Před ukřižováním bylo Ježíšovi nabídnuto „víno okořeněné myrhou“. Vlastně dodnes neznáme význam tohoto činu. Víno s myrhou totiž, navzdory populárnímu názoru, bolest nijak netiší. A že to zkoušeli mnozí... Avšak lidé tomu mohli prostě věřit a tak odsouzcům na smrt takto okořeněný nápoj podávali. Někteří vykladači mají za to, že jde o starou tradici navazující na Př 31, 6-7. Spojení s tímto textem je však nepochopením vlastní citace.

Některé komentáře však vykládají víno s myrhou zcela opačně - tento nápoj měl Ježíše povzbudit, nabudit (jak to u alkoholu bývá - a myrha tento efekt chemicky posiluje) - tedy aby si budoucí muka „jaksepatří užil“ a vydržel déle. V takovém případě Ježíš odmítá proto, že nevyvyšuje bolest a utrpení, snáší je pouze jako součást hříšného lidského světa.

Kristus odmítl nápoj také proto, že stejně jako do závěrečné fáze své služby Bohy vstoupil s čistou a jasnou myslí (Getsemane!), hodlá při plném vědomí dosloužit i zbytek cesty. Tak může být význam „vína s myrhou“ jen v jakémsi „otupení“ ve smyslu spíše opilosti než anestetických účinků.

Vynechaný v. 28 nalezneme v poznámce pod čarou. Většina závažných rukopisů ho totiž neobsahuje. Takovéto „doklady z Písma“ užíval bohatě Matouš - a často velmi problematicky.

Ježíš je, jako každý takto odsouzený, ukřižován nahý. Tím pokračuje jeho potupa. A je opět prohloubena tím, že o jeho šaty

³ Ačkoli by nám při návštěvě Jeruzaléma místní jistě tvrdili něco jiného.

před jeho očima losují římsští vojáci. Židovské cítění prý bylo proti ukřižování zcela nahých, avšak nemáme žádný doklad o tom, že by toto cítění římská moc zohledňovala⁴.

Ježíšovo provinění bylo pověšeno nad jeho hlavou. Později z něho vzniklo ono slavné INRI (zkratka z J 19, 19 - dle toho dokonce v několika jazycích). Janovo podání evangelia trochu osvětluje, proč byl tento nápis připevněn na Ježíšův kříž: Šlo o Pilátovo rozhodnutí, které mělo popíchnout ty židovské předáky, kteří usilovali o Ježíšovu smrt. A také aby popíchlo všechny židy, kteří šli kolem.

Teologicky jde o závěr Ježíšovy „korunovace“ - je veřejně a římskou mocí prohlášen za židovského krále, jímž doopravdy byl! Z pohledu Piláta šlo možná spíše o ironii nebo útok na ty, kteří chtěli Ježíše zabít. Ale možná šlo i o jeho vlastní vyznání víry...

Ukřižování

Ukřižování samotné je jedna z nejhorších metod poprav dodnes. A nejhorší představitelná v tehdejší římské světě. Byla horší než naražení na kůl. A šlo o tak hrozný způsob, „že římský občan takto popraven být *nesměl*, leda na přímý rozkaz císaře.

Dovolte, jen pro představu, trochu rozvykládat: Odsouzený byl na kříž připevněn v leže poté, co bylo jím nesené břevno připevněno k vertikálnímu kůlu kříže. Pak byl celý kříž i s odsouzencem zvednut.

Odsouzený na kříži držel v lepším případě celou svou vahou připevněn za paže. V horším případě měl opřené nohy nebo zadek dřevěným výstupkem na kříži. To však jen prodlužovalo agónii popraveného. Většina takto odsouzených umírala na udušení, které v případě dobré tělesné kondice trvalo až tři dny (včetně nocí!).

Člověk pověšený za ruce se navíc nemohl bránit hmyzu ani ptákům. A každé nadechnutí bylo velmi obtížné - buď bylo mělké (a méně bolestivé), nebo bylo hluboké, ale znamenalo vytáhnout

⁴ A spodní prádlo bylo ve starověku i středověku výsadou vyšších vrstev nebo povinností kněží (Ex 28, 42).

celé tělo o něco výš (a tak mnohem bolestivější). Kromě udušení přicházelo vysvobození smrtí např. také dehydratací nebo infarktem.

Zda byl odsouzenec přibit hřebíky nebo přivázán provazy bylo různé. Častěji bývali odsouzenci přivazováni, neb je pak možné takový provaz použít znovu. Kovový hřeb byl drahou záležitostí a musel být dost velký, aby ve dvou unesl dospělého muže. O to hůř se pak také vytahoval. Navíc by hřebík urychlil smrt, neb by způsobil nemalé krvácení.

Šlo o tak bolestivou smrt, že v angličtině je jedno z nejsilnějších slov pro strašnou bolest slovo „excruciating“ = „z kříže“ (ex-cruix).

Posměch pokračuje

Ježíšovo utrpení pak bylo ještě umocněno pokračujícím posměchem. Některý založen na křivém obvinění ohledně zboření a postavení chrámu (Mk 15, 29-30). Někteří založili svůj posměch na tom, kolik lidí Ježíš zachránil - tak když je zachránil, třeba i ze smrti, ať teď zachrání sebe. Jinak bude jasné, že Ježíš byl podvodník a šarlatán! Tupili ho i ti, kteří byli pověšeni spolu s ním - tedy i ti nejposlednější a nejhorší zločinci.

Marek dokonce ve svém podání napsal ve v. 29.: „Haha, ty, který chceš zbořit chrám...“. Tedy že se kolemjdoucí skutečně smáli (ř. ουα - ua) ukřižovanému Ježíšovi do obličeje a ukazovali si na něj prstem.

Tak končí život Ježíše z Nazareta, vyvoleného Božího Syna, Mesiáše, Pomazaného krále. A ještě ke všemu dobrovolně a s plným vědomím. Tak hluboký je lidský hřích? Zřejmě ano... Takto trpěl vtělený Bůh pro každého jednoho člověka i celé lidstvo. Tohle všechno podstoupil pro nás. A někdo v něj nechce věřit?

Inu, i pod křížem přece stáli tací, kteří by v Krista uvěřili - kdyby z něj sestoupil. Je velmi mnoho lidí, kteří jsou ochotni Bohu a Kristu věřit, ale až když Bůh sám splní jejich představy božství, moci, vlády a vůle. Lze být pyšnější a arogantnější? A někdo se diví, proč musel Ježíš tolik trpět za lidský hřích?

Závěr

I na kříži mohl Ježíš sestoupit a všechny donutit uvěřit v Boha a sebe jakožto Mesiáše. Ale to by byl stejný, jako pohanská římská moc, která donutila Šimona, aby nesl Kristův kříž.

Hospodin nikdy nikoho nenutil a nutit nebude. I Ježíš měl v Getsemane na vybranou! Tak ani my nenuťme. Nabízejme, zvěme, učme a přesvědčujme. Ale nenuťme, nemanipulujme. A odmítejme všechny, kteří takto jednají - třeba proto, aby nás chodilo víc do kostela. Odmítejme i ty, kteří manipulují, hlavně aby někdo neodešel! Kristus takové jednání také odmítl - jediná víra, která má v Božích očích smysl a hodnotu, je víra zcela a plně dobrovolná.

Tedy stejná víra, s níž šel Ježíš na kříž za naše hříchy. Ale i na kříži byl špatně pochopen - jak o tom budeme číst příští týden.

Co je větší zázrak - sestoupit s božskou mocí z kříže a donutit k víře, nebo potupně a nepochopen zemřít za lidský hřích a pro lidské spasení?

Píseň: EZ636 - Z tvé ruky, Pane můj + **Modlitba Páně**

Rozhovor

Příště: Mk 15, 33-41